Restaurarea casei din Str. Romulus 77 Bucureşti
proiectată de Arh. Paul Smărăndescu

Interviu despre investiţiile de conservare-restaurare cu arhitectul Şerban Sturdza, pornind de la cazul casei din str. Romulus 77.
Autor: Florin Bălteanu, observatorulurban.ro, 19.09.2011

Florin Bălteanu: Cum a început povestea restaurării casei din str. Romulus 77 ?

Şerban Sturdza: În casă funcţionase înainte un comisariat militar. După retrocedare a fost cumpărată de actualul proprietar. Acesta m-a invitat să particip la un concurs cu invitaţi avînd ca temă rezolvarea unei scari interioare care să lege parterul de pod, pentru a permite utilizarea acestuia din urmă, un pod foarte mare, caracteristic caslor arhitectului lui Smărăndescu. Tema avea ca scop păstrarea a cît mai mult din existent şi în acelaşi timp modernizarea casei. Am cîştigat concursul. Proprietarul era unul interesat de amenajările interioare şi de modă actuală în domeniu, dar căreia îi plăceau şi lucrurile vechi. Am fost pus să apăr din punct de vedere profesional cîteva principii în faţa cuiva foarte bine informat privind ultimile tendinţe. Puteau apărea excese de o parte sau alta.

Mi-am propus să încerc să fixez la limita distrugerilor făcute de Ceauşescu pentru Calea Victoriei Socialismului un sit, care, dacă era recuperat bine, devenea un reper în ţesutul urban fragilizat de la care se poate reporni. Fiind la graniţa distrugerilor, o parte din casele vecine au fost părăsite, ocupate ilegal şi folosite într-un mod care le degradează, unele pînă şi în acest moment. Într-o zonă de tranziţie a parcelarului, de tranziţie socială, de tranziţie din punct de vedere al intereselor personale, de clan şi de politici urbane bizare se punea problema să te agăţi de ceva.

Grădina proprietăţii, alături de grădina bisericii din spate şi de celelalte grădini aflate la nord au fost privite ca un ansamblu şi considerate a fi o valoare importantă a sitului. Proprietarul a trebuit să accepte de la început că e posesorul unui spaţiu neconstruit, ce trebuia să rămână aşa, sau dacă se construia, acest lucru trebuia să se facă discret, sub pămînt. Atenţia la ce se întîmplă în jur ne-a determinat să propunem pe pereţii viitoarei scări să se execute o pictură care să fie realizată de către Constantin Flondor, din grupul Prolog. Tema era grădina bucureşteană şi fixarea în memorie a perioadei anilor 2005, a raportului dintre grădină şi ţesutul construit, pentru că bănuiam că în jur se va construi mult. Mi se părea că un discurs despre grădină al unui pictor notoriu, referindu-se la ceea ce vedea pe fereastră ar fi fost un semn valabil peste cîteva zeci de ani pentru istoria casei şi o mărturie asupra cartierului.

Aceasta a fost prima intenţie pe care am avut-o cu proprietarul de a-i da casei o valoare ceva mai mare decît valoarea proprie.

Al doilea lucru sesizat de la început a fost diferenţa faţă de parcelele din jur, mult mai mici, cu case părăsite, distruse.

Casa a fost construită de familia Cămărăşescu, o familie cunoscută. Casa avea o istorie, aici cîntase Enescu, etc. Casa avea un arhitect important. Asta m-a făcut să mă gîndesc dacă nu pot să răsfrîng o parte din notorietatea casei către cartier. Într-o schiţă "am ciupit" un colţ al parcelei, spunîndu-i proprietarului că ar fi un gest bun să cedeză cîţiva metri pătraţi către spaţiul public şi să punem bustul lui arhitectului Smărăndescu acolo. Erau multe avantaje: am fi dat şi mai multă respectabilitate casei şi proprietarului (strada Romulus începea să îşi etaleze valorile, memoria locului), ar fi fost un gest care onorează un arhitect. Proprietarul a acceptat. Am luat legătura cu sculptorul Virgil Scripcariu cu care mai colaborasem şi care întrunea calităţile pentru acest proiect.

Amintesc despre sculptură pentru că oferta unui locuitor al străzii către spaţiul public mi se pare cel mai important cîştig civic.

Problema principală a casei, din punct de vedere funcţional, era că modul de utilizare al unei astfel de case, atunci cînd a fost realizată, se baza pe existenţa servitorilor. Dispărînd servitorii se punea problema cum poţi folosi intrarea principală cînd vii cu maşina, aduci proviziile şi trebuie să ajungi în bucătărie, deci în mod normal să foloseşti intrarea secundară. Soluţia a fost să foloseşti intrarea principală, lăsîndu-ţi maşina în garaj, iar garajul să fie în legatură cu bucătăria. Atunci a apărut ideea unei coline, de fapt a îngropării acestei legături - gang - traseul spre bucătărie.

Grădina este foarte mare, este bine plantată, dar parcelarul o face imposibilă pentru viaţa intimă. (Eşti văzut de peste tot.) Ceea ce am reuşit să facem prin acomodarea garajului şi a traseului pînă la bucătării, a fost săparea unui paţio de tip pompeian, care este scufundat, unde pătrunde soarele prin impluviu, dar care este ferit de privirile vecinilor. Am compensat lipsa de intimitate din grădina exterioară, cu o intimitate tot într-o grădină, în interior. Aceasta ar fi poate cea mai mare contribuţie a proiectului. În rest este vorba de conservare şi pe alocuri de restaurare. Acolo aventura a fost funcţionalizarea unui pod uriaş, cu o structură aparentă şi o problemă de iluminat specifică. Graţie înţelegerii proprietarului am reuşit să fac nişte experimente legate de condusul luminii în acest spaţiu. Decupaje în plane înclinate care nu reiau decupajul exterior al ferestrei mansardei făcute în relaţie cu ceea ce se întîmpla în interior sînt spectaculoase.

FB: Ce face diferenţa dintre o casă abandonată, cum sînt în zonă, cu proprietari care probabil vor să scape de ea pentru a face o clădire cu o suprafaţă utilă mai mare şi o reabilitare? De ce unele clădiri de patrimoniu sînt reabilitate, iar altele sînt înlocuite?

ŞS: Cred că întrebarea are două răspunsuri. Primul ar putea fi că unii au bani, iar alţii nu. Unii proprietari au energie să reabiliteze, alţii poate au redobîndit casa tîrziu şi se debarasează de ea considerînd asta o uşurare. Al doilea răspuns: eu cînd aş putea avea un client, trec cu el printr-o fază amănunţită pornind de la întrebarea „Ce este mai bine să faci?" Dacă omul îmi spune „o fac pentru mine", atunci intru în proiect, dacă îmi spune, „o fac şi oi vedea eu", „o fac să o vînd", ştiu că angajarea mea tinde către un proiect în care rentabilitatea maximă contează în mod dezechilibrat faţă de alte obiective şi atunci, dacă îmi pot permite, întrerup colaborarea.

FB: Ca arhitect, cum aş putea convinge un beneficiar că este mai bine să restaureze o casă valoroasă, decît să o demoleze, să o înlocuiască?

ŞS: Am cunoscut un investitor grec care era colecţionar de case europene. De la el am învăţat că e bine să cumperi o casă într-adevăr valoroasă care are un nume de arhitect şi să o restaurezi foarte bine. Acea casă nu îşi va pierde niciodată valoarea. La o astfel de casă trebuie să restaurezi şi să conservi, este sigur că nu greşeşti. Afacerea imobiliară, chiar în perioadă de criză, funcţionează la casele cu standard înalt. Pedigriul este important, dacă acea casă are semnătură de arhitect, iar acela este renumit, casa are o valoare mult mai mare. Fiecare casă a acestui domn este o casă cu un arhitect mare, remarcabilă, cu o istorie pe care el o cunoaşte şi ştie că este o garanţie pentru valoarea ei. Am mai învăţat ceva de la el. M-a rugat să reabilitez cîteva lucruri şi uneori îmi zicea: „Îmi place ceea ce vrei să faci, dar nu aveţi în România meşteri, aşa că pentru moment conservăm şi mergem mai departe, iar cînd vor fi în România oameni capabili să facă asta o vom face. Acum aşteptăm." Avea această înţelepciune că intervenţia se face cu mare atenţie şi responsabilitate. Cînd ai bani, problema se pune pînă unde te duci? Deseori dacă ai prea mulţi poţi face greşeli. Trebuie să fii cultivat ca să îţi diminuezi greşelile în decizii.

FB: Ce facem cu celelalte case valoroase, dar nu într-un mod extraordinar?

ŞS: Zona protejată, ea este pedigriul în acest caz. Cînd zici "stau în zona Caşin", nu mai trebuie să spui altceva, sau aşa ar fi bine. Dacă zonele protejate se degradează pînă devin minciună, casele medii care rămîn îşi pierd valoarea. Casele medii rezistă în grup, la fel cum plopii rezistă în grup la o furtună. Dacă tai doi-trei plopi vîntul îi doboară şi pe ceilalţi. Această slăbiciune este şi o calitate, poţi face cartiere de locuire medie, unde casele rezistă în grup, pînă cînd, cu trecerea anilor, devin foarte respectabile şi rîvnite. Vezi de exemplu Cartierul Cotroceni

Bustul Arh. Paul Smărăndescu, realizat de sculptorul Virgil Scripcariu
Sursa: paul-smarandescu.blogspot.ro, ro.wikipedia.org, observatorulurban.ro

Vila Panait Ionescu 1912, Strada Romulus 77 Bucureşti
Reședință izolată pe lot realizată în maniera proprie de interpretare a stilului național, vila se distinge prin liniile clare, și volumele de dimensiuni diferite.